

[Transcript] Dagens Eko / Det blir militärens roll i kampen mot gängen

Mats, när regeringen öppnar för att sätta in militär mot gängen i Sverige, vad säger det dig?

Att det är ett exceptionellt läge och att regeringen vill signalera att den gör allt den kan.

Det här är dagens ego med Robin Olin. Idag blir det militärens roll i kampen mot gängen.

Det här är en svår tid för Sverige.

Det är den 28 september och Ulf Kristesson står bredvid en svensk flagga, klädd i mörk kostym.

Han tittar allvarligt in i kameran.

Stadsministern håller ett knappt 7 minuter långt tal till nationen med anledning av det grova våldet som skakar Sverige.

Han lovar att göra precis allt för att knäcka gängen.

Han sätter in de resurser som krävs. Allt ligger på bordet, både inom nu gällande lag och de lagar som snabbt måste förändras.

Och så mot slutet av talet börjar statsministern ta upp Sveriges militär.

I morgon kallar till mig rikspolischefen och överbefäl havaren för att se hur försvarsmakten kan hjälpa polisen i arbetet mot de kriminella gängen.

Gäste Mats Ericsson försvarsreporter på Ekot.

Ja Mats, om vi tar det här från början så måste vi börja med varför man inte satt in militär på det här sättet i Sverige tidigare.

För det har vi sett som i stort sett politiskt omöjligt länge. Hur kommer det sig?

Ja, det finns det här gamla händelsen som man alltid återkommer till hårdalen 1931.

När demonstrationståget strax vid Sprängsviken station vi gick av för att följa vägen mot Lundberg kan teten i tåget se hur demonstranterna bildar en väldigt svart orm.

Här nere är de misshagliga strejkbryterna som kommit hit för att lasta blockerad pappersmässa.

Och det påstås också att det ska finnas militär här som skydd för strejkbryterna.

Och det som händer då är att det blir spännstövning. Tåget kommer närmare, det kanske är hundra meter mellan.

Den kapitén som leder verksamheten anna uppfattas som att det är hotfullt att de är på väg framåt.

Och då så att det blir liksom varningsskott och sen så trycks det ändå på massor bakifrån.

Så det är liksom lite oklart om de är på väg framåt i ändrande balitikaus.

Det är också liksom brist på polisbefärlig området så att det är den militära ledningen som står där själv och ska försöka fatta besluten.

Och det militären har är ju bussor, ivär.

De har inte så mycket annat att försvara sig med eller värna området med och då blir det verkansieilt.

Men de skjuter ju alltså rakt in i en folkmassa då.

Fem personer i dag har den kvinnan vit bort och som står och tittar på och så vidare.

Men som också händer då är att det finns en kille som är med där i tåget eller i närheten.

Trompetare. Så han vet hur man blåser äldre på och så han blåser äldre på och då slutas det skjutas.

Han stod rätt nära kvinnan, vad jag förstår som blev skjuten.

Så han ser vad som händer. Han fattar att det är riktiga skotter, riktiga kulor i busserna.

Det var ju liksom uppfinningsrikt.

Annars hade det kanske kunnat bli en blodare då.

Ja, det vet vi ju inte, men visst hade det kunnat bli det kanske.

Vapenlös, vänlös, arkibuserad av okända kulor.

Och där gör ju att militär och civila demonstrationer, det blir tabu efter det här.

Man kan inte hålla på att skjuta civila på 1900-talet.

För det här är ju en händelse.

Många i Sverige har hört dem och inte annat läst dem i skolan och så.

Men vad får den för konsekvenser sen?

Alltså det tillsätts en kommission, Ådalen-kommissionen som tittar på det här med utanförstående experter och erfarna människor från samhällsledning.

De konstaterar att det finns inte tillräckligt med polis.

Det är liksom tillräckligt kraftfull polis.

Så till exempel så säger man att det måste finns en statspolis hit,

svart på kommunnivå eller fjärrningsmann på landsbygden som har flytt stävja saker.

Men det funkar ju inte. Man måste ha mer utbildad och mer omfattande polis från centralt håll.

Så det ber en effekt.

Men en annan effekt blir ju egentligen inte i allmänna samhällsdiskussionerna.

Det går inte att använda militär i såna här situationer.

De har liksom inte rätt utbildning eller erfarenhet och så vidare.

Och det har gått illa från vänsterkidan och från arbetarkidan.

Så blir det ju en väldigt negativ syn på att ha militärer på gator efter det här också.

Och sen så småningom, slutet av 60-talet och början av 70-talet så ändrar man lagen.

Och det är ju liksom för socialdemokratin, statsminister Palme och så vidare.

Så i det här är det en viktig fråga.

Man vill inte ha någon uppreppning av ådaren. Då är det lika bra att det står rätt i lagen

och då begränsar man när och hur och under vilka förutsättningar polisen kan ta hjälp av militären.

Försvaret.

Så hur går man då från det ett hårt nej till att använda militär mot den egna befolkningen

till att komma till det läget vi är i idag där det diskuteras igen?

Ja, vändpunkterna blir när det blir en mer brutalt terrorist.

Det börjar på 00-talet med stora attacker mot civila centrar. Så vi har 11 september.

Två flygplaner flyger in i skysgraperna. De rasar folkhoppar och dör tusentals.

The blast that ripped through Madrid's early morning commuter train sent blood and metal flying.

Vi har sprängningar och tåg i Madrid.

Ambulance has rushed more than a thousand wounded to city hospitals.

Tack mot kollektivtrafik på flera platser i London.

London's entire underground network has been closed after an explosion at Old Gate Underground Station

i början mitten av 00-talet. Där är man grädda att komma hit också.

Stora händelser kräver mycket avspärningar, folk och så vidare.

Tungt beväpnad av polis för att kunna stävja här om det behövs.

Okej, men vad är det konkret som händer i Sverige då när den här debatten runt terrorism sveper över världen och kommer hit också?

Det tillsätts förstås en utredning i 2005 som vi brukar göra i Sverige.

Så då öppnas en möjlighet att vid terrorista attacker eller förberedelser för sommar och så vidare så kan polisen ta hjälp av militären om de behöver den hjälpen,

inte har de resurser som behövs själva.

Trots att det då finns risk för att militärerna och försvarighetspersonal kan beva utgöva våld

eller tvång mot civila personer.

Och de konstaterar ju då att ådalen är en annan tid.

Det var en historia där med dåligt utbildad polis som saknade resurser

och militärerna var sämre utbildade och så vidare.

Nu finns det bättre möjlighet att leda och styra militär från polisen sida om det skulle vara aktuellt och de kan få bättre utbildning och så vidare.

Men man sitter ändå i utredningen då och tittar på vad som hände 1931?

Absolut, det gör man. För den här så kallade ådalen-syndromet Tabut finns ju kvar fram till den här punkten

och finns ju fortfarande delvis kvar i debatten.

Uvudförslaget i den proposition som vi nu ska behandla är ju att försvarsmakten

ska få vidgade möjligheter att ge polisen stöd vid terroristbekämpning.

I en tid så är det väl närmast en självklarhet att man i ett litet land som Sverige

samverkar över myndighetsgränserna och nyttjar de resurser man har så effektivt som möjligt i krislägen.

Men om jag förstår rätt och enligt den här lagen 2007 så får militär skjuta mot en person i Sverige om det skulle krävas, ifall det handlar om att den personen på något sätt skulle göra med terrorism då?

Ja, det är med en hypotetisk möjlighet att pågå det till terroristattack

och jag säger att de skulle stå vid riksdagen när något annat så kommer någon

på avstånd att börja skjuta eller försöka kasta en granat.

Då måste de ju försöka hindra det där och vi aldrig har varit i närheten av detta.

Nej, för omsätts den här lagen i praktiken på något sätt och jag tänker till exempel vid terrordåden på Drottninggatan i Stockholm.

Nej, det gör den inte. Den behövdes väl inte då eller den försvarsmaktens hjälp.

Det var ju en lastbil, vi vet hur det gick. Den körde fast där så småningom sutt.

Kvar på Drottninggatan, ett inferno av bråte skadade och chockade människor

och flera personer som aldrig mer vaknar till liv.

Man tog inte in militären, polisen kände att de hade koll och tillräckliga resurser helt enkelt.

Och vad blir nästa steg då mot att militären ska kunna användas?

Fler tillfällen än bara terrorism.

Ja, det är ju samband med den utvecklingen vi nu verkligen ser en rejält osal nu med skjutningar, sprängningar, gängkriminaliteten.

Den har inte kommit ifrån ingenstans utan har det pågått rätt många år nu och växt.

Du pratar också om att polisen ska kunna ta hjälp och försvaret.

Det är ju väldigt kontroversiellt förslag i Sverige.

Alltså, hur tänker ni rent konkret där?

Jag tycker inte att det är så hårt kontroversiellt.

För flera år sedan så tog vi till exempel Sverigedemokraterna flera gånger upp det här liksom att militären borde kunna sätta sin motgången i förorten,

gemioocker som tog upp det till exempel och bland annat partiledaren.

Även moderata riksdagsledamöter, inte partiet som helhet med ledamöter i olika stora grupper

har också varit inne på liknande tank i gången om att det här måste stävjas nu

och behöver också militären kunna komma in för att stödja polisen i utsatta områden

så att de verkligen kan beivra brotten på lisen.

Och från den vänstra sidan i politiken, hur är det låtet där?

Där har man ju sannolikt av historiska skäl varit mer tveksamma till detta.

Men behöver vi militärer på gatorna för att stävja brottsligheten?

Det var ju det som var från den.

Jag har sagt att det är inte min första anslösning,

men nu när vi har tillfört polisen resurser, vi skärper straffen,

vi går på den ekonomiska brottsligheten.

Allt är det syft att knäcka den organiserade brottsligheten.

Är det så att det inte räcker, då kommer vi att fortsätta,

för den här brottsligheten ska bort.

Det var i samband med en partiledede-debatt, 2018.

När Kim Joachim Söder gick upp detta så fick också Löfven frågan efteråt

och det var ju inte hans första alternativ, men han uteslöt det inte.

Så där fanns ju möjligtvis en liten upplängning.

Snabbt var ju Justitiumminister Morgan Johansson fram och sa

att det trodde han inte att statsministern menade.

Det ser jag inte som aktuellt.

Vi har dem och det tror jag inte att det är statsministern som har sett hemma.

Vi har dem, polisärerna.

Okej, så uppenbarligen en känslig fråga då.

Fortfarande i socialdemokratien.

Ja, och inte bara där, tror jag.

För att titta till exempel på vad nuande statsminister Christersson sa

i samma tillfälle så tyckte det inte han heller

att man skulle blanda ihop polis och militärverksamhet

utan hålla isär dom helt.

Alltså att skapa ordning och reda i förorter och i svenska städer

det är polisens uppgift.

Vi ska inte blanda ihop dem och sakerna.

Det betyder inte att jag inte tycker att vi har närmast krigs lika situationer.

Men jag tycker att vi ska låta polisen sköta sitt arbete

och se till att de har förutsättningar för det.

Men så kommer vi då till den senaste tidens eskalering

verkligen av gängvåldet.

Det här är i särklass mest allvarliga läget som jag varit med

om under mina 33 år som polis.

Jag har aldrig sett den här hänsynslösheten

och det här allvarligt i ensam stadsdagen.

Hur har den politiska debatten påverkats av det

skulle du säga när det gäller det här med militären?

Som vi har hört den senaste tiden så har det ju börjat röra på sig en del.

Vi tycker att militären ska kunna bistå polisen

när det gäller transporter, teknisk stöd

men vi vill ju också att man skulle kunna bistå med bevakning. Och där har ju också socialdemokraterna öppnat för att militären skulle kunna spärra av områden, skyddade områden och därmed riskera att använda våld eller tvångsåtgärder mot den vanliga befolkningen, trots att det inte är terrorangrepp. Det är intressant att det gamla arbetarpartiet också nu blandat i det då.

Ja, men det har börjat också färra sig från ådalen syndromet. Och det här är ju även tankar som man hör.

Bland allmänheten, exempelvis med olika medier var det en mamma till en artonåring som sköts.

Att de sätter in militärstyrkan i Sverige för att kunna stoppa våldet och med det här mördan, för att det är så många som har dött.

Så, jag menar, någon slags press både då från oppositionen socialdemokraterna också och delar av allmänheten som vill se regeringen sätta in militär på något sätt.

Ja, och då vill regeringen göra allt som den kan göra här situationen. Det är ju svårt att här och nu direkt påverka utvecklingen.

Men att prata med myndigheterorganisationer samlar dem och säger vad kan vi göra och vissa handelskraft på det sättet är otroligt mycket enklare.

Samma sak med det här mötet med polisen och i militären ledningen för de förra veckan som Kristersson hade.

I försvarsmakten finns det omfattande kompetens om hur man ska bedöma framtida risker att ställa sån kompetens till förpolisens förfogande.

IT-forensiskt arbetet, ganska komplicerat namn för att beskriva väldigt komplicerat IT-arbete som bevismaterial.

En tonårspojke hittades död i ett skogsområde.

Det ska dödsskjutningen på en pub i centrala samråden.

Kvinnorna har hittat skjuten utanför en villa i Åkspänken.

Jo, Brossöder och Stockholm har en man skjutit 10 och en skogsbord.

En kvinna i 25 år skjuten avbrunt efter en köp.

Efter att statsminister Ulf Kristersson hållit möte med rikspolischefen och överbefäll havaren

så meddelade han på regeringsammanträdet den 5 oktober.

Att regeringen nu ger försvarsmakten och polisen i uppdrag att förbättra och stärka sitt samarbete mot gängbrottsligheten.

I det här beslutet så står det citat.

Sverige har traditionellt sett haft en mycket restriktiv syn på att använda militär i polisiärverksamhet.

Det finns i grunden goda skäl för det, slutsitat.

Men fortsätter man.

Det är nu ändå nödvändigt med en kraftsamling mot det man kallar individer som bedöms vad involverade i våldsvågen.

Det låter nog vara mycket tydlig med att uppdraget går alltså ut på att arbetet ska inledas omedelbart.

Det är här redan inledt.

Och att effekten av det samarbetet förstås ska komma så snart som möjligt.

Ja Matt, det står också då i det här beslutet

från regeringen att polisen och försvaret

ska meddela eventuella hinder

för att effektivt kunna samarbeta mot gängkriminaliteten.

Kommer man behöva ändra lagen igen nu, eller?

Bara för att polisen och militär ska samarbeta mer

om data, analys och den typen IT-forensistik

som Kristians säger och så vidare.

Där kan de säkert samarbeta ändå

om militären känner att den har kunskap och resurser

bland försvarits anställda.

Ska man däremot utvidga det här med bevakning

och kontroll och tuffare åtgärder

som försvarsmarknaden ska hjälpa till med?

Ja, då krävs det lagändring, för där lagstiftningen

bör då vidgas på något sätt.

Ja, för man undrar ju lite här.

Det pratas ju lite mer i generella termer

om att sätta in militären.

Men vad det är egentligen innebär, kommer vi få se

liksom kamouflerade män och kvinnor

med automatvapen på gatorna, eller?

Ja, just den konkursionen har vi ju inte riktigt.

De här bakgrundshjälpen, det kan man ju säga

att de sitter på nåt kontor någonstans och hjälps åt och så vidare.

På gatorna är det även om polisens resurser

inte räcker för att de känner att de måste

ha folk i vissa kvarter eller nånting och nån annanstans

för att istället kunna fokusera på

jagandet av brottslingar, analysen av det.

Men det är en bra bit bort.

Även om man snabbar på det så är det här

liksom också lite känslig lagstiftning.

Så vi får se när vi ser den militären på gatorna.

Jag vet inte.

Men du, jag får lite känslan här
av att liksom en blind ska leda en halt som du heter.
Jag menar både polisen och försvaret pratar
om att de går på knäna och behöver mer resurser och så där.
Vad kan militären egentligen bistå med?
Ja, det kan man ju fundera på.
Det är ju så att försvarsmakten tycker inte
att den har massa resurser över.
Tittar vi på omvärlden så har vi ett krig i Ukraina.
Till det så skickar vi massa utrustning
som vi då måste inom militären utbilda
ukrainska militärer på.
Så där måste man se redan
försvarsmakten regna sig åt det.
Samtidigt ska vi också utbilda fler värnplikt.
Jag har fler offensierare ta in
mer ny utrustning,
vapensystem som nu köps in
och då måste man ju kunna använda.
De måste man lära sig dem också.
Dessutom så byggs det upp en 4-5 nya
regimenten på olika ställen.
Så att de har att göra buddheten
räcker ju inte ens för den här verksamheten.
Ett gängkrig ovanpå det?
Ett gängkrig ovanpå det
är inte så enkelt helt enkelt.
De måste prioritera bort verksamhet.
Jag är överbefäll av Rebedén
och hans närmaste män var tydliga
med dem senaste dagen också.
Den här verksamheten den går för fullt
för jag använder resurser vi har.
För det som slår mig,
när du berättar om den här historien
med Ådalen och det trauma,
det innebar
att på något sätt det har blivit
så laddat det här med att sätta in
militär i Sverige
kan det leda till att förväntningarna
på vad det skulle innebära om man
verkligen gör det också blir
upplåsta på något sätt?

[Transcript] Dagens Eko / Det blir militärens roll i kampen mot gängen

Ja, kanske.

I den politiska retoriken kan man väl anan att det finns stora förhoppningar kring vad militären skulle kunna bidra med.

Men de har i grunden en annan utbildning också en polisen så att säga.

De är inte skapta för att de är skapta för att försvara landets gränser

i fredstid mot kränkningar

i luften eller till sjösen

och krigstid till att just

försöka hålla gränsen där det behövs

i väntan på att vi får hitta

annan hjälp eller vad som nu händer.

Oavsett om vi menar att

eller inte så är det planen.

Det är det man är utbildad för.

Det här har ju en real

kapacitet, men den är kanske inte

riktigt anpassad till att användas

på gatorna i våra svenska stöder

mot där det rör sig massa civil

befolkning samtidigt.

Tack så mycket Matt.

Tack.

Programledare var Robin Ollin,

gäst Mats Eriksson,

producenter var Katarina Spårig Gustavsson,

Kim Hessius, Katja Magnusson

och Ludvig Jansson.

Tack så mycket Matt.